EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2024.9.11.
COM(2024) 550 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

az energiaunió irányításáról és az éghajlat-politika irányításáról szóló rendelet felülvizsgálatáról

{SWD(2024) 200 final}

1. AZ ENERGIAUNIÓ ÉS AZ ÉGHAJLAT-POLITIKA IRÁNYÍTÁSÁNAK ÉRTÉKELÉSE: AZ AKTUÁLIS HELYZET FELVÁZOLÁSA

Az energiaunió és az éghajlat-politika irányításáról szóló rendelet (az irányítási rendelet, a továbbiakban: a rendelet) elfogadására 2018 decemberében került sor[1]. A cél egy olyan **megbízható irányítási mechanizmus létrehozása volt, amely lehetővé teszi az EU számára, hogy elérje energia- és éghajlat-politikai célkitűzéseit és teljesítse a 2015. évi Párizsi Megállapodásban meghatározott célokat, eközben pedig integrálja és leegyszerűsítse az energiával és az éghajlattal kapcsolatos uniós jogszabályok alapján fennálló kötelezettségeket**. A rendelet az energiaunió öt dimenziójával foglalkozik, amelyek a következők: az energiabiztonság, a belső energiapiac, az energiahatékonyság, a dekarbonizáció, valamint a kutatás, innováció és versenyképesség.

A rendelet megerősíti az integrált nemzeti energia- és éghajlat-politikai tervezést azáltal, hogy létre hoz egy következetes, hatékony és átlátható keretet, amely észszerűsíti, magában egyesíti és leegyszerűsíti a széttagolt és egymást részben átfedő nyomonkövetési kötelezettségek hosszú listáját[2]. Először is támogatja a stratégiai közép- és hosszú távú energia- és éghajlat-politikai **tervezést** az integrált nemzeti energia- és éghajlati tervek (NEKT-ek) és a hosszú távú nemzeti stratégiák révén. Másodszor keretet biztosít a tagállamok számára ahhoz, hogy mind a Bizottságnak, mind pedig az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye (UNFCCC) titkárságának **beszámoljanak** a 2030-ra vonatkozó, valamint a hosszú távú energia- és éghajlat-politikai célkitűzések és célok[3] teljesítésében elért előrehaladásukról. Harmadszor lehetővé teszi a Bizottság számára, hogy **értékelje és nyomon kövesse az előrehaladást**, amelyet az EU és a tagállamok elértek, és intézkedéseket hozzon, ha a törekvések szintje és/vagy az előrehaladás nem megfelelő.

A rendelet célja **csökkenteni az adminisztratív terheket**, **befektetésre ösztönző jelzéseket küldeni** a befektetőknek, valamint **javítani az átláthatóságot és az elszámoltathatóságot** azáltal, hogy az energia- és éghajlat-politikával kapcsolatos információkat könnyebben hozzáférhetővé teszi a nyilvánosság számára. Új együttműködési mechanizmust hozott létre a tagállamok és az EU között. Előírta továbbá a tagállamok számára, hogy hozzanak létre az érdekelt felekkel folytatott többszintű párbeszédet, bevonva a helyi és regionális hatóságokat, a civil társadalmi szervezeteket, az üzleti közösséget, a befektetőket, az egyéb érdekelt feleket és a nagyközönséget.

---

1 Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1999 rendelete (2018. december 11.) az energiaunió és az éghajlat-politika irányításáról Rendelet – 2018/1999 – HU – EUR-Lex (europa.eu).

2 A rendeletre irányuló bizottsági javaslat összességében több mint 50, az energia- és éghajlat-politikai uniós vívmányok alapján fennálló egyedi tervezési, jelentéstételi és nyomonkövetési kötelezettséget illesztett be, egyszerűsített le vagy helyezett hatályon kívül (31-et illesztett be, 23-at törölt) – lásd: COM(2016) 759 final/2 2016/0375(COD), lásd: EUR-Lex - 52016PC0759R(01) – HU – EUR-Lex (europa.eu).

3 Fontos, hogy a rendelet nem ír elő jelentéstételi kötelezettséget a vállalatok számára.

Ez a jelentés, amelyet egy kísérő szolgálati munkadokumentum[4] is alátámaszt, a rendelet működését és végrehajtását értékeli annak 2018-as hatálybalépése óta. Az értékelésre a rendelet 45. cikkével összhangban kerül sor[5]. A jelentés értékeli a rendelet hozzájárulását az energiaunió irányításához és a Párizsi Megállapodás hosszú távú céljaihoz, valamint a 2030-ra vonatkozó célkitűzések, az EU 2050-re elérendő klímasemlegességi célkitűzése és a többi energiaunióval kapcsolatos célkitűzés terén elért előrehaladást. A jelentés azt is értékeli, hogy a rendelet milyen mértékben integrálja a vonatkozó uniós és nemzetközi tervezési, jelentéstételi és nyomonkövetési kötelezettségeket és áll összhangban azokkal.

Az uniós energia- és éghajlat-politikai irányítási keret értékelése időszerű és szükséges. Ez politikai szempontból fontos a változó geopolitikai környezet és a sürgető éghajlati, gazdasági, versenyképességi, társadalmi és környezeti kihívások miatt. Az értékelés hasznos alapot jelent, amely segít kialakítani és végrehajtani az EU jövőbeli energia- és éghajlat-politikáit, különös tekintettel a 2040-re és 2050-re vonatkozó törekvéseinkre[6].

Ez a jelentés meghatározza a fejlesztésre szoruló területeket is, beleértve a jelentéstételi kötelezettségek egyszerűsítésének és észszerűsítésének lehetőségét, összhangban a Bizottság e kötelezettségek 25 %-os csökkentésére vonatkozó általános kötelezettségvállalásával[7].

Az értékelés források széles körére támaszkodik, és egy tanácsadók által végzett külső értékelés támasztotta alá[8]. A megállapítások részben a nemzeti hatóságokkal, a civil társadalmi szervezetekkel és az ipari szereplőkkel folytatott konzultációkon, az érdekelt felek számára tartott rendezvényen[9], a nagyközönségnek egy véleményezési felhívás keretében beszerzett véleményén[10], a kapcsolódó dokumentumok vizsgálatán, a nemzeti energia- és klímatervek bizottsági értékelésén[11], az e tervek terén elért előrehaladásra

---

4 SWD(2024) 200

5 Az átfogó értékelésre a minőségi jogalkotásra vonatkozó bizottsági iránymutatással összhangban került sor, és öt standard értékelési kritériumon alapul: eredményesség, hatékonyság, koherencia, uniós hozzáadott érték és relevancia.

6 A klímasemlegesség elérését célzó keret létrehozásáról és a 401/2009/EK rendelet, valamint az (EU) 2018/1999 rendelet módosításáról szóló (EU) 2021/1119 rendelet (európai klímarendelet) kötelező érvényű célkitűzést határoz meg az EU-ban 2050-re megvalósítandó klímasemlegességre vonatkozóan, és ennek elérése érdekében előírja, hogy 2040-re meg kell határozni egy uniós szintű éghajlat-politikai célt (Rendelet – 2021/1119 – HU – EUR-Lex (europa.eu)). Ennek érdekében 2024 februárjában a Bizottság azt javasolta, hogy 2040-ig 90 %-kal kell csökkenteni az EU nettó ÜHG-kibocsátását az 1990-es szinthez képest. (EUR-Lex – 52024DC0063 – HU – EUR-Lex (europa.eu)).

7 Eredményesen a jelenben, felkészülten a jövőben: a Bizottság 2024. évi munkaprogramja, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_23_4965.

8 Háttértanulmány az energiaunió és az éghajlat-politika irányításáról szóló (EU) 2018/1999 rendelet értékeléséhez – zárójelentés (előkészületben).

9 Lásd: https://energy.ec.europa.eu/events/workshop-evaluation-governance-energy-union-and-climate-action-regulation-2024-01-11_en.

10 Lásd: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13799-Energy-Union-and-climate-action-Review-report-on-the-Governance-Regulation_hu.

11 A 2019. évi nemzeti energia- és klímatervek tervezetének 2019. évi uniós szintű bizottsági értékelése (COM/2019/285), https://eur-lex.europa.eu/legal-

vonatkozó jelentéseken[12], az energiaügyi és az éghajlatvédelemmel kapcsolatos uniós jogszabályok alapján fennálló tervezési, jelentéstételi és nyomonkövetési kötelezettségek átvilágításán, valamint a különböző tagállamokban készített esettanulmányokon alapulnak.

2. AZ UNIÓS ENERGIA- ÉS ÉGHAJLAT-POLITIKAI IRÁNYÍTÁS A VÁLTOZÓ POLITIKAI ÉS GEOPOLITIKAI KÖRNYEZETBEN

Az európai és a nemzetközi energia- és éghajlat-politikai helyzet a rendelet elfogadása óta jelentősen fejlődött. Ez egyrészt az éghajlatváltozás növekvő hatásainak az eredménye, amelyek jelentős uniós és nemzetközi politikai válaszlépéseket indítottak el, beleértve az európai zöld megállapodást, az európai klímarendeletet, az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomagot, az éghajlati kockázatokkal és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodással kapcsolatos uniós szakpolitikát, valamint a Párizsi Megállapodás végrehajtásában elért előrehaladást. Az európai zöld megállapodás az EU új növekedési stratégiája is lett, amely a gazdasági növekedést elválasztotta az erőforrás-felhasználástól. Másrészt az EU energia- és éghajlat-politikája a Covid19-világjárvány és Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúja által kiváltott példátlan válságokra válaszul alakult ki.

Az uniós jogalkotási fejlemények jelentős hatással voltak a rendeletre. A 2021-ben elfogadott európai klímarendelet célzott módosításokat hajtott végre a rendeletben annak érdekében, hogy beillessze abba az EU klímasemlegességi célkitűzését. Az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomag jogszabályi változásai új tervezési és jelentéstételi kötelezettségeket is bevezettek, amelyek közül néhányat még teljes mértékben be kell illeszteni a rendeletbe. A nemzeti energia- és klímatervek aktualizálásáról szóló 2022. évi bizottsági iránymutatás[13] arra ösztönözte a tagállamokat, hogy a klímarendelettel, az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomaggal és a REPowerEU kezdeményezéssel[14] összhangban terveikben tegyenek még ambiciózusabb kötelezettségvállalásokat.

---

content/HU/TXT/?qid=1565713062913&uri=CELEX:52019DC0285; a 2020. évi végleges nemzeti energia- és klímatervek 2020. évi uniós szintű bizottsági értékelése https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?qid=1600339518571&uri=COM%3A2020%3A564%3AFIN; a 2020. évi végleges nemzeti energia- és klímatervek 2020. évi uniós szintű bizottsági értékelése (COM(2020) 564 final), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?qid=1600339518571&uri=COM%3A2020%3A564%3AFIN; a 2023. évi aktualizált nemzeti energia- és klímatervek tervezetének 2023. évi uniós szintű bizottsági értékelése (COM/2023/796 final), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=COM%3A2023%3A796%3AFIN.

12 Az energiaunióval és az éghajlat-politikával kapcsolatos célkitűzések teljesítésében elért előrehaladás értékelése, SWD(2023) 646 final, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:52023SC0646.

13 A Bizottság közleménye – Iránymutatás a tagállamok számára a 2021–2030-as időszakra vonatkozó nemzeti energia- és klímatervek aktualizálásához (2022/C 495/02), Iránymutatás a tagállamok számára a 2021–2030 közötti időszakra szóló, aktualizált NEKT-ekhez – Európai Bizottság (europa.eu).

14 A REPowerEU az Unió válasza azokra a nehézségekre és globális energiapiaci zavarokra, amelyeket az Ukrajna elleni orosz invázió okozott. Célja az EU energiaellátásának diverzifikálása, az energiamegtakarítás, valamint a megújuló energiaforrások és az energiahatékonyság további előmozdítása, miközben csökkenti a kibocsátást, lásd: COM/2022/230 final (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=COM%3A2022%3A230%3AFIN&qid=1653033742483).

A rendelet hatálybalépése óta nemzetközi szinten is jelentős politikai fejlemények történtek. Ilyenek többek között az arra vonatkozó határozatok, hogy milyen módon kell végrehajtani a Párizsi Megállapodást – például egy „nagy fokú átláthatóságot biztosító keretrendszer” révén. Az ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezménye Feleinek huszonnyolcadik Konferenciáján (COP28) a Párizsi Megállapodás részes felei elvégezték az első „globális értékelést”. A felek arra a következtetésre jutottak, hogy jóllehet egyre hatékonyabb klímapolitikákat vezetnek be, sürgősen további intézkedésekre van szükség. A felek megállapodtak abban is, hogy 2030-ig megháromszorozzák a globális megújulóenergia-kapacitást és megduplázzák az energiahatékonyság javításának ütemét, valamint a fosszilis tüzelőanyagokról átállnak más tüzelőanyagokra az energiarendszerekben. Emellett létrehozták az éghajlatváltozás hatásaival szembeni globális reziliencia keretrendszerét, és elindították a Belémi munkaprogramot az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás mutatóinak megállapítása érdekében. Elkötelezték magukat amellett, hogy felgyorsítják a fellépést az olyan nem hatékony, fosszilis tüzelőanyagokhoz nyújtott támogatások fokozatos megszüntetése érdekében, amelyek nem kezelik az energiaszegénységet, illetve nem segítik a kiszolgáltatott csoportokat[15].

A Covid19-világjárvány egy úttörő európai gazdaságélénkítő eszköz létrehozásához vezetett, amely lehetőséget kínált az EU zöld átmenetének felgyorsítására is. A *Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz*, amely a 800 milliárd EUR összegű *NextGenerationEU* (Európai Uniós Helyreállítási Eszköz, NGEU) eszköz központi eleme, előírja a tagállamok számára, hogy a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervük keretében biztosított finanszírozás legalább 37 %-át az éghajlatváltozással kapcsolatos célkitűzésekhez hozzájáruló intézkedésekre fordítsák[16]. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról szóló rendeletet 2022-ben módosították, hogy lehetővé tegyék a tagállamok számára, hogy *REPowerEU*-fejezetekkel egészítsék ki helyreállítási és rezilienciaépítési terveiket, és további finanszírozáshoz jussanak az orosz fosszilis tüzelőanyagoktól való függés 2030 előtti megszüntetése érdekében. A *REPowerEU* és a sürgősségi jogalkotási kezdeményezések összehangolt módon mérsékelték az energiaválság háztartásokra és vállalkozásokra gyakorolt hatásait.

A finanszírozás e növelése a fokozott ambíciókkal párosulva felgyorsította azoknak az energia- és éghajlat-politikáknak és intézkedéseknek a végrehajtását, amelyeket a tagállamok a 2020-ban elfogadott eredeti NEKT-jükben bemutattak. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz által támogatott vonatkozó intézkedéseknek most tükröződniük kell a végleges aktualizált NEKT-ekben, amelyek benyújtása 2024. június 30-ig volt esedékes. Ennek a fordítottja is igaz: A meglévő NEKT-ek fontos

[15] A Párizsi Megállapodásban részes felek találkozójaként szolgáló Felek Konferenciájának határozata – 1/CMA.5.

[16] Az NGEU és az EU 2021–2027 közötti időszakra szóló többéves pénzügyi kerete együttesen előirányzott költségvetési juttatásainak legalább 30 %-át (mintegy 600 milliárd EUR-t) éghajlat-politikai intézkedésekre kell fordítani.

szerepet játszottak a reformra szoruló területek azonosításában, valamint az Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz keretében végrehajtott beruházások finanszírozásában.

A háború uniós határoknál való kirobbanása és az azt követő, az 1970-es évek óta példátlan mértékű energiaválság az EU rezilienciájának éles próbatétele volt. Ezek az események rávilágítottak az energiabiztonság fontosságára, továbbá az energiaellátáshoz való diverzifikált hozzáférés, valamint a megújuló energiaforrások és az energiahatékonyság előmozdításának szükségességére. Kiemelték továbbá az energiabiztonságnak a gazdaság rezilienciájában a fokozódó globális verseny tágabb összefüggésében játszott szerepét, az élénkülő globális versenyt, valamint a nyersanyagokhoz és az alkatrészekhez való versenyképes hozzáférés biztosításának szükségességét a klímasemlegesség 2050-re való elérése érdekében.

A rendelet irányítási mechanizmusa agilis keretnek bizonyult az ilyen eseményekre való reagáláshoz. Lehetővé tette például a tagállamok számára, hogy a 2021–2030 közötti időszakra vonatkozó nemzeti energia- és klímaterveik aktualizálása során figyelembe vegyék a változó politikai és geopolitikai körülményeket. Az aktualizált nemzeti energia- és klímatervek tervezetének értékelése során[17] a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy az eredeti tervekhez képest az aktualizált tervek tervezete jelentősen megnövelte a 2030-ra vonatkozó energia- és éghajlat-politikai célok ambíciószintjét.

Az aktualizált szabályozási keret fényében azonban az értékelés azt is feltárta, hogy az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentésére, valamint a megújuló energiaforrások és az energiahatékonyság előmozdítására irányuló fellépések esetében az elérendő célok és a vállalások közötti jelentős szakadék van. Ezen szakadék megszüntetésére – és a javasolt tervek egyéb hiányosságainak orvoslására – a Bizottság ajánlásokat adott ki az egyes tagállamoknak[18], amelyeket figyelembe kellett venniük az aktualizált nemzeti energia- és klímatervek véglegesítésekor. A rendelet tehát továbbra is irányítja az energia- és éghajlat-politikai tervezést e döntő fontosságú pillanatban.

3. AZ IRÁNYÍTÁSI RENDELET HATÁSA

Eredményesség: gyakorlati eredmények felmutatása.

A rendelet javította a stratégiai tervezést, amely szükséges az EU 2030-ig elérendő energia- és éghajlat-politikai céljainak teljesítéséhez, valamint ahhoz, hogy megnyíljon az út a klímasemlegesség 2050-re történő eléréséhez. Több nemzeti ágazati cselekvési tervet egyesített egyetlen koherens, világos középtávú célok vezérelte nemzeti energia- és klímatervbe, amely lefedi a gazdaság kulcsfontosságú ágazatait. Ezzel hozzájárult a tervezés javításához mind a tagállamokon belül – megkövetelve a minisztériumoktól az ágazatközi szakpolitikai koordináció fokozását –, mind pedig a

[17] A 2023. évi aktualizált nemzeti energia- és klímatervek tervezetének 2023. évi uniós szintű bizottsági értékelése (COM/2023/796 final), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=COM%3A2023%3A796%3AFIN.

[18] Lásd: Nemzeti energia- és klímatervek (europa.eu).

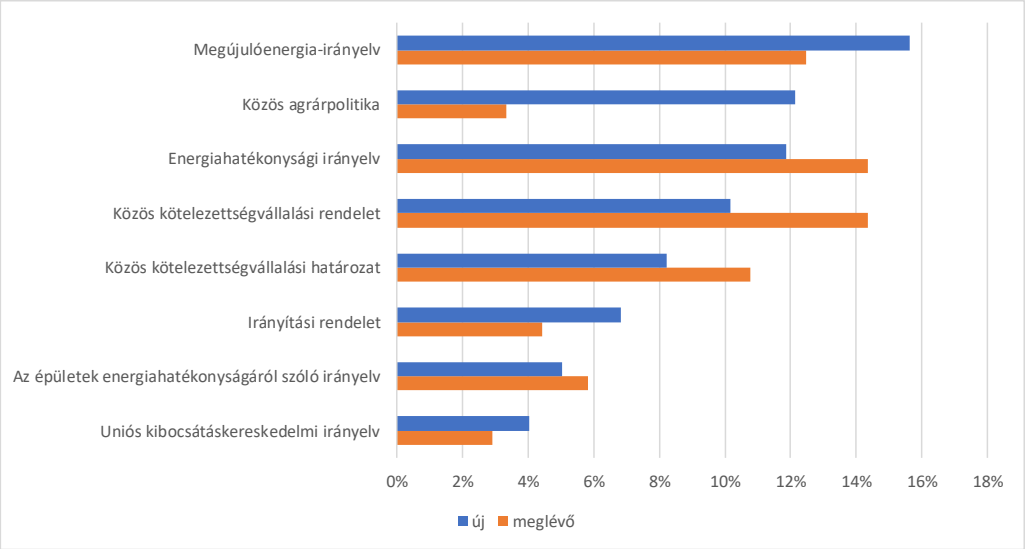
tagállamok között a határokon átnyúló regionális együttműködés fokozásával, beleértve az infrastrukturális projektekre irányuló együttműködést is.

Ennek ellenére továbbra is jelentős különbségek vannak a tagállamok tervei és stratégiái között azok hatókörét és minőségét illetően. A rendelet által előírt NEKT-ciklus tagállami politikai támogatottsága is egyenlőtlen. Ez részben összefügg a különböző nemzeti tervezési keretrendszerek további használatával, ami esetenként párhuzamos tervezési eljárásokat eredményez. Egyes érdekelt felek azzal érveltek, hogy a hosszú távú nemzeti stratégiák és a nemzeti energia- és klímatervek benyújtásának sorrendje hibás, és megjegyezték, hogy az előbbiek elfogadás utáni aktualizálására vonatkozó követelmények kevésbé előíró jellegűek, mint az utóbbiak esetében.

A jobb tervezés és az egységesebb szakpolitikai keret kiszámíthatóbb környezetet teremtett a befektetők számára, de továbbra is fennállnak problémák. Ugyanakkor a nemzeti energia- és klímatervek tervezetének (2019), végleges változatának (2020), majd aktualizált változata tervezetének (2023) bizottsági értékelése mind megjegyzi, hogy e terveknek részletesebb információkat és elemzéseket kell szolgáltatniuk a beruházási igények és a finanszírozási források tekintetében. Hasonlóan a mai napig sok nemzeti energia- és klímatervből hiányoznak az előirányzott szakpolitikák és intézkedések makrogazdasági hatásaira vonatkozó megbízható becslések. Ezenkívül, figyelembe véve bizonyos hosszú távú befektetési ciklusokat (például az iparban), a nemzeti energia- és klímatervek 10 éves időtartama túl rövid lehet; ez alátámasztja annak fontosságát, hogy a hosszú távú nemzeti stratégiák 30 éves időtávlatot öleljenek fel. A befektetőknek részletesebb információkra is szükségük lehet (például regionális és helyi szinten).

A rendelet hozzájárult új éghajlat- és energiapolitikák bevezetéséhez. Az első nemzeti energia- és klímatervek 2020. évi elfogadása óta a tagállamok jelentős számú új szakpolitikáról és intézkedésről számoltak be. Például a 2023. évi integrált nemzeti energia- és éghajlat-politikai eredményjelentésekben (a továbbiakban: NECPR-ek) az összes intézkedés 29 %-a új volt. Ez azt mutatja, hogy a tagállamok folyamatos lépéseket tettek a 2030-ig szóló éghajlat-politikai és energetikai célkitűzések teljesítése érdekében. Míg számos szakpolitikát és intézkedést vezettek be a rendeletre adott közvetlen válaszként, sok más közvetettebben kapcsolódik hozzá, ami tükrözi a rendelet „keret jellegét”, amely magában foglalja az energiával és az éghajlattal kapcsolatos más uniós jogszabályokból fakadó kötelezettségeket (1. ábra). Ezzel egyidejűleg – amint azt fentebb megjegyeztük – az aktualizált nemzeti energia- és klímatervek tervezetének 2023. decemberi uniós szintű bizottsági értékelése megállapította, hogy az energia- és éghajlat-politika végrehajtását fokozni kell a (most már ambiciózusabb) 2030-ig elérendő célok teljesítése érdekében. A nemzeti energia- és klímaterveknek nagyobb figyelmet kell fordítaniuk az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra is.

1. ábra A tagállamok által a NECPR-ben jelentett, az uniós szakpolitikákhoz és jogszabályokhoz kapcsolódó szakpolitikák és intézkedések aránya

Megjegyzés: Azok számítanak új politikáknak és intézkedéseknek, amelyeket az eredeti nemzeti energia- és klímatervek óta vezettek be. Forrás: Az energiaunióval és az éghajlat-politikával kapcsolatos célkitűzések teljesítésében elért előrehaladás értékelése, SWD(2023) 646 final.

A rendelet bizonyos mértékig javította a tagállamok által jelentett információk minőségét. Ami fontos, hogy hozzájárult az üvegházhatást okozó gázok kibocsátására vonatkozó uniós jegyzékben szereplő adatok és előrejelzések minőségének javításához. A NECPR folyamata hozzájárult az információk hiánytalanságának javításához. Az elért eredményekről szóló jelentésekben közölt információkban azonban továbbra is vannak hiányosságok és következetlenségek. Ez igaz az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást szolgáló intézkedésekre vonatkozóan jelentett információk terjedelmére és minőségére is (19. cikk (1) bekezdése).

Az adatokhoz való nyilvános hozzáférés is javult, például az új problémákkal kapcsolatos adatok gyűjtésére és jelentésére, valamint az információknak a rendelet által létrehozott elektronikus platformon[19] történő közzétételére és konszolidálására vonatkozó követelményeknek köszönhetően**.** Bár ezek az adatok nyilvánosan hozzáférhetők, néha összetett módon jelenítik meg őket, és nem mindig könnyen értelmezhetők.

A rendelet fontos lépést jelent a hatékonyabb nyilvános konzultáció és az energia- és éghajlat-politika többszintű kormányzása felé, mivel előír mindkét szempontra kiterjedő, konkrét jogi követelményeket (10. és 11. cikk). A legtöbb tagállam nyilvános konzultációt szervezett az aktualizált nemzeti energia- és klímatervének tervezete kapcsán, és számos arra irányuló kezdeményezésről számolt be, hogy az éghajlat- és

[19] Az e-platform egy online platform (amely két rendszerből áll: a Reportnet, amelyet az Európai Környezetvédelmi Ügynökség kezel, valamint a ReportENER, amelyet a Bizottság Energiaügyi Főigazgatósága kezel), amelynek célja a Bizottság és a tagállamok közötti kommunikáció megkönnyítése, a tagállamok közötti együttműködés előmozdítása és az információkhoz való nyilvános hozzáférés elősegítése. Az e-platform támogatja az e rendelet alapján jelentést tevő összes tagállamot.

energiapolitikáról folytatott többszintű, nemzeti párbeszéd induljon a szubnacionális hatóságokkal és más érdekelt felekkel. A tagállamok azonban nem valósítottak meg a rendeletben előírt kellően korai és inkluzív nyilvános konzultációs eljárásokat vagy többszintű, megfelelő minőségű párbeszédeket. Ennek az oka részben az lehet, hogy a rendelet rendelkezései nem kellően pontosak vagy előíró jellegűek. Elképzelhető, hogy a nyilvánosság bevonására vonatkozó, az Aarhusi Egyezmény vagy a stratégiai környezeti vizsgálatról szóló irányelv[20] szerinti követelményekhez való kapcsolódásuk sem kellően egyértelmű. Bizonyos esetekben a nemzeti tapasztalat hiánya, az igazgatási struktúrákhoz és kapacitásokhoz kapcsolódó problémák és/vagy a politikai támogatás hiánya is szerepet játszhat.

A rendelet vegyes hatást gyakorolt a jelentett információk időszerűségének javítására, mivel a tagállamok gyakran a törvényes határidő után nyújtották be a szükséges terveket és információkat[21]. Úgy tűnik, hogy a késedelmeket részben az okozza, hogy több időre van szükségük a folyamathoz való alkalmazkodáshoz, vagy a túl rövid vagy egymáshoz túl közeli határidők (például a 2023. márciusi jelentéstételi határidő, majd az aktualizált NEKT-tervezetek benyújtásának 2023. júniusi határideje). Az eltérő nemzeti vagy regionális folyamatok vagy tervezési ciklusok, valamint a kormányváltások bizonyos esetekben szintén késedelmet okoztak. Egyes esetekben a korlátozott emberi erőforrások is szerepet játszhatnak. A késedelmek kockázatot jelentenek a Bizottság azon feladatára nézve, hogy átfogó és időszerű áttekintést biztosítson az ambíciók és az energia- és éghajlat-politikai célkitűzések elérése terén tett előrehaladás irányításához. Csak hét tagállam nyújtotta be végleges aktualizált nemzeti energia- és klímatervét 2024. június 30-ig. Válaszul a Bizottság EU Pilot eljárást indított azon tagállamok esetében, amelyek nem nyújtották be végleges aktualizált nemzeti energia- és klímatervüket.

A rendelet által létrehozott megfelelőségi mechanizmus nagyrészt ajánlásokon és egyéb nem kötelező erejű mechanizmusokon alapul. Bár a tagállamoknak figyelembe kell venniük az ajánlásokat, azok nem kötelező erejűek. A végleges nemzeti energia- és klímatervek 2020. évi bizottsági értékelésének külső felülvizsgálata arra a következtetésre jutott, hogy a tagállamoknak szóló ajánlások többségét (66 %-át, azaz 378-at) vagy csak részben (53 %, azaz 304-et) vagy egyáltalán nem (13 %, azaz 74-et) vették figyelembe[22]. Egyes érdekelt felek bírálatukat fejezték ki azzal kapcsolatban, hogy a Bizottság – a legjobb esetben is – az eljárási kötelezettségek bizonyos tagállamok általi megszegésére (például a nemzeti energia- és klímatervek késedelmes benyújtására) válaszul, nem pedig az ágazatspecifikus jogszabályokban meghatározott célok elérésének elmulasztása miatt indít kötelességszegési eljárást. Emlékeztetni kell azonban arra, hogy számos uniós

[20] Az Európai Parlament és a Tanács 2001/42/EK irányelve (2001. június 27.) bizonyos tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=celex%3A32001L0042).

[21] További részletekért lásd az e jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentumot.

[22] Háttértanulmány az energiaunió és az éghajlat-politika irányításáról szóló (EU) 2018/1999 rendelet értékeléséhez – zárójelentés (előkészületben).

energiával és éghajlattal kapcsolatos jogszabály ír elő saját mechanizmusokat az elégtelen végrehajtás kezelésére[23].

Mivel még a végrehajtási időszak elején járunk, a rendeletnek a törekvések és a megvalósítás terén fennálló hiányosságok megszüntetésére irányuló fő jogi eszközeit (31. és 32. cikk) egyelőre alig használták. Néhány érdekelt fél megkérdőjelezte, hogy a Bizottság képes-e fellépni abban az esetben, ha a tagállamok ambíciószintje alacsony, vagy azok nem teljesítik a célkitűzéseket. A 2019–2020-as ciklusban a végleges nemzeti energia- és klímatervek uniós szintű bizottsági értékelése azonban feltárta, hogy az elérendő célok és a vállalások között szakadék tátong az energiahatékonyság terén. E szakadék áthidalása érdekében – az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomag részeként – a Bizottság felülvizsgálta az energiahatékonysági irányelvet[24] és az épületek energiahatékonyságáról szóló irányelvet (EPBD)[25]. A nemzeti energia- és klímatervek aktualizálásának jelenleg is zajló folyamata során a Bizottság szorosan nyomon követi annak kockázatát, hogy az elérendő célok és a vállalások között szakadék keletkezzen. A célkitűzések elérését illetően, az energetikai és éghajlatváltozással kapcsolatos adatok konszolidálásához szükséges idő miatt az esetleges jelentős hiányosságok csak az előrehaladásnak a megvalósítási időszak során később végrehajtott értékeléseiben fognak nyilvánvalóvá válni.

A rendelet bizonyos mértékig ösztönözte a tagállamok közötti regionális együttműködést. A nemzeti energia- és klímatervek tervezetének (2019), végleges változatának (2020), valamint aktualizált változata tervezetének (2023) uniós szintű bizottsági értékelései általában megállapították, hogy a tagállamok megfelelően azonosították a regionális együttműködés szükségességét, és néhányan olyan regionális fórumokat is igénybe vettek, mint a Bizottság által létrehozott magas szintű munkacsoportok[26]. Ugyanakkor az értékelések feltárták, hogy a regionális konzultációkat eltérően alkalmazták a nemzeti energia- és klímatervek összeállítása során, valamint, hogy eltérő a részletességi szintje a tagállamok által más tagállamokkal együtt megvalósítani tervezett intézkedéseknek. A tagállamok közötti együttműködés egyik konkrét példája, ahogyan Finnország és Luxemburg a megújulóenergia-finanszírozási mechanizmust (a továbbiakban: REFM) végrehajtási mechanizmusként alkalmazta annak elkerülése

---

[23] Például a közös kötelezettségvállalásról szóló rendelet és a LULUCF-rendelet megköveteli a Bizottságtól, hogy évente értékelje az említett rendeletekben meghatározott nemzeti célok felé tett tagállami előrehaladást, valamint a tagállamoktól, hogy nyújtsanak be korrekciós intézkedési tervet elégtelen előrehaladás esetén (annak ellenére, hogy e mechanizmusok az irányítási rendeletben meghatározott jelentéstételi és adat-felülvizsgálati folyamatokon alapulhatnak).

[24] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/1791 irányelve (2023. szeptember 13.) az energiahatékonyságról és az (EU) 2023/955 rendelet módosításáról (átdolgozás), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=OJ%3AJOL_2023_231_R_0001.

[25] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1275 irányelve (2024. április 24.) az épületek energiahatékonyságáról (átdolgozás), Irányelv – EU – 2024/1275 - EN - EUR-Lex (europa.eu).

[26] Az Európai Bizottság négy magas szintű munkacsoportot hozott létre azzal a céllal, hogy stratégiai irányítást és szakpolitikai iránymutatást biztosítson a szabályozás és az infrastruktúra fejlesztéséhez, és nyomon kövesse a közös érdekű projektek előrehaladását a kiemelt régiókban, amelyek a következők: az északi tengerek melletti országok energetikai együttműködése (NSEC), Délnyugat-Európa összeköttetése, a balti energiapiacok összekapcsolási terve (BEMIP), valamint a közép- és délkelet-európai energetikai összeköttetések (CESEC).

érdekében, hogy Luxemburg ne érje el a megújuló energiaforrások tervezett részarányát. A REFM még a megvalósítás korai szakaszában jár, és kiaknázatlan lehetőségek rejlenek benne. A tervezett jövőbeli pályázat(ok) azt jelzik, hogy e mechanizmus használatának léptéke fokozódhat.

Hatékonyság: egyszerűsítés és észszerűsítés

Az energia- és éghajlat-politikai kötelezettségek észszerűsítésével, összevonásával és egyszerűsítésével a rendelet fontos lépést jelent a költségek csökkentése és a szakpolitikai koherencia javítása felé. Az egyszerűsítés integrált tervek (NEKT-k), stratégiák (LTS-ek) és előrehaladási jelentések (NECPR-ek), a kapcsolódó uniós és nemzetközi kötelezettségek egy rendeletbe való összevonása[27], továbbá mások teljes egészében való törlése formájában valósult meg. A Bizottság eredeti jogalkotási javaslatát alátámasztó hatásvizsgálatban szereplő becslés szerint ez a szakpolitikai észszerűsítés éves szinten 5 %-kal csökkenti az összes uniós energiaügyi jogszabály alapján fennálló közvetlen jelentéstételi költségeket a bázisszinthez viszonyítva[28].

Ugyanakkor a tervezési és jelentéstételi kötelezettségek széles körének egy szabályozás alá való összevonása koncentrálja a más jogszabályok alapján felmerülő költségeket is. A Bizottság és a nemzeti hatóságok által az alátámasztó tanulmányhoz[29] összegyűjtött információk alapján az e kötelezettségekből eredő egyszeri költségek a becslések szerint a 27 tagállamban összesen 7,8–10,5 millió EUR közötti összeget, az EU esetében pedig 1,1 millió EUR-t tesznek ki (Európai Bizottság és Európai Környezetvédelmi Ügynökség [EEA]). Az éves ismétlődő költségek a becslések szerint a 27 tagállamban összesen 13,9–19,5 millió EUR közötti, az EU esetében pedig 3,8 millió EUR összegre rúgnak. Bár nem lehetséges mennyiségi becslést adni a rendeletnek köszönhetően elért közvetlen megtakarításokról, az egyszerűsítés eredményezett bizonyos megtakarításokat, amint azt az eredeti hatásvizsgálat is előirányozta.

A rendelet olyan hatékonyságból származó előnyökkel is jár, amelyeket nem lehet számszerűsíteni. Ha több stratégiai tervezési dokumentumot egy egyszerűsített folyamat keretében, előírt mintadokumentumok használatával egyetlen nemzeti energia- és klímatervben összevonnak, akkor ennek – legalábbis idővel – csökkentenie kell az adminisztratív terheket. A NECPR-ekben az előrehaladásáról történő jelentéstétel integrált megközelítése szintén javítja a jelentéstételi folyamat hatékonyságát és minőségét. Ezek az előnyök, bár nehéz őket számszerűsíteni, jelentős értékkel bírnak, különösen annyiban,

[27] Ez nem csökkentette közvetlenül e (nagyrészt változatlan) jelentéstételi kötelezettségek adminisztratív terheit, ugyanakkor csökkentette a jogalkotás bonyolultságát azáltal, hogy a kötelezettségeket egyetlen eszköz alá vonta.

[28] Bizottsági szolgálati munkadokumentum, az energiaunió irányításáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló javaslatot kísérő hatásvizsgálat. Lásd: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=SWD:2016:394:FIN.

[29] Lásd a bizottsági szolgálati munkadokumentum 4.1.10. szakaszát, valamint II. és IV. mellékletét.

hogy a jobb adatok és a koherensebb tervezés hosszú távon javítják a szakpolitikai döntéshozatalt.

A tartalmi és folyamati szempontok további észszerűsítésével még ennél is többet lehet tenni az energia- és éghajlat-politikai tervezéssel és jelentéstétellel kapcsolatos adminisztratív terhek csökkentése érdekében. A rendelet által előidézett hatékonyságnövekedés ellenére a megkérdezett nemzeti hatóságok közül sokan úgy vélték, hogy a rendelet végrehajtásához több pénzügyi és emberi erőforrásra van szükség. A szolgálatok közötti koordináció és adatgyűjtés szükségessége mellett ez abból fakadhat, hogy a nemzeti szakpolitikai tervezés gyakran nincs teljesen összehangolva a rendelettel, ami párhuzamos folyamatokat eredményez. Az érdekelt felek (különösen a nemzeti hatóságok) azonban elismerték, hogy létezik tanulási görbe, és hajlamosak voltak arra számítani, hogy az adminisztratív terhek idővel enyhülni fognak, ahogy az eredményekkel kapcsolatos elvárások, az eszközök és a mintadokumentumok finomhangolásra kerülnek.

Bizonyos tényezők befolyásolhatják a rendelet adminisztratív költségekre gyakorolt, észlelt hatásait. Például a rendelet elfogadása óta az energia- és éghajlat-politikák hatálya, ambíciószintje, összetettsége és politikai jelentősége megnőtt, ami a tervezési és jelentéstételi követelményekre is kihatással van. A nemzeti energia- és klímatervek összeállításának és az azokkal kapcsolatos jelentéstételnek a jelenlegi ciklusa jogszabályi módosítások vagy iránymutatások formájában tükrözi e szakpolitikai változások némelyikét[30].

A rendelet a jelentéstételt is hatékonyabbá tette a nagyobb mértékű digitalizáció révén, nevezetesen azzal, hogy az Unió 5 millió EUR-t fektetett be egy dedikált e-platform létrehozásába. A digitális mintadokumentumok és a minőségbiztosítási eljárások nagymértékben hozzájárultak a jelentett adatok összehasonlíthatóságához és az adatok újrafelhasználásának megkönnyítéséhez. Az e-platformot egyre inkább használják a rendeleten kívüli kötelezettségek integrálására is, ami jelentős költségmegtakarítást és szinergiákat eredményez. A platform jelentősen csökkentette a jelentéstételi időszakok kezelésével, a jelentett adatok elemzésével és az adatok újrafelhasználásra való rendelkezésre bocsátásával kapcsolatosan a Bizottságra nehezedő terheket.

Noha ez egyértelmű előrelépés, a platformot felhasználóbarátabbá és kevésbé bonyolulttá lehetne tenni. A jelentéstételi folyamatban részt vevő nemzeti hatóságok különösen hasznosnak ítélték a Bizottság és az Európai Környezetvédelmi Ügynökség által biztosított technikai segítségnyújtást és oktatóanyagokat. A két különböző jelentéstételi platform (ReportNET3 és ReportENER) párhuzamos létezése azonban kritikát váltott ki egyes nemzeti hatóságok és érdekelt felek részéről.

Az érdekelt felek felismerték, hogy az észszerűsítés egy folyamatosan zajló folyamat, és azt javasolták, hogy a Bizottság vizsgálja meg, hogyan lehet jobb egyensúlyt teremteni

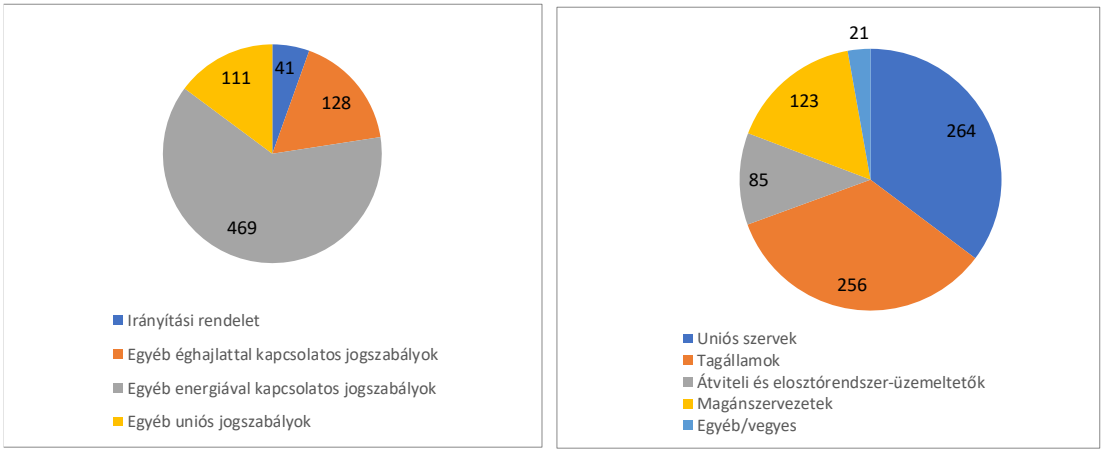
[30] A Bizottság közleménye – Iránymutatás a tagállamok számára a 2021–2030-as időszakra vonatkozó nemzeti energia- és klímatervek aktualizálásához (2022/C 495/02), EUR-Lex – 52022XC1229(02) – HU – EUR-Lex (europa.eu).

egyrészt a tervezési, jelentéstételi és nyomonkövetési kötelezettségek mennyisége és részletezettsége, másrészt az EU céljainak eléréséhez szükséges alapvető információk között.

A Bizottság már hozott intézkedéseket az adminisztratív terhek kezelése érdekében. Kötelezettséget vállalt arra, hogy 25 %-kal csökkenti az uniós jogszabályok által előírt jelentéstételi kötelezettségekből eredő adminisztratív terheket anélkül, hogy a fő szakpolitikai célkitűzéseket aláásná[31].

A Bizottság mesterséges intelligencia segítségével elvégezte az energiaügyi és az éghajlatvédelemmel kapcsolatos uniós jogszabályokból eredő tervezési, jelentéstételi és nyomonkövetési kötelezettségek mélyreható átvilágítását, figyelmet fordítva az említett kötelezettségek és a más szakpolitikai területeken meglévő, fenntarthatósággal kapcsolatos jelentéstételi kötelezettségek közötti kapcsolatokra is. Összesen több mint 700 kötelezettséget világított át[32], amelyek közül 41 esik a rendelet hatálya alá (2. ábra).

2. ábra Tervezési, jelentéstételi és nyomonkövetési kötelezettségek az energiaügyi és az éghajlatvédelemmel kapcsolatos uniós jogszabályokban és a kapcsolódó szakpolitikai területeken (jogterületek és felelős szervek szerinti bontásban)

Ezen átvilágítási folyamat alapján a Bizottság az észszerűsítési tervekben számos kulcsfontosságú fellépést határozott meg a jelentéstételi terhek csökkentését célzó új intézkedések meghatározása érdekében, beleértve a kőolajkészletekre vonatkozó jelentéstételi kötelezettségek hatályon kívül helyezését[33], a gázellátás biztonságára

[31] COM(2024) 163 final, A tiszta átállásról szóló párbeszéd – helyzetfelmérés: Erős európai ipar a fenntartható Európáért, edc7b551-6b25-42ab-b36c-d9af7d4654e9_hu (europa.eu).

[32] A „jelentéstételi követelmény” az uniós jogszabályokból eredő követelmény, amely arra kötelezi a tagállami hatóságokat, magánszervezeteket és/vagy állami szervezeteket, hogy strukturált vagy strukturálatlan (minőségi vagy mennyiségi) adatokat bocsássanak az illetékes nemzeti vagy uniós hatóságok rendelkezésére.

[33] A 2009/119/EK tanácsi irányelv 6. cikkének (2) és 9. cikkének (4) bekezdése értelmében (Irányelv – 2009/119 – HU – EUR-Lex (europa.eu)), valamint az (EU) 2018/1999 rendelet 26. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében (Rendelet – 2018/1999 – HU – EUR-Lex (europa.eu).

vonatkozó jogszabályok felülvizsgálatát[34], és a gáz és a villamos energia belső piacára vonatkozó jogszabályok alapján bevezetett külön jogszabályokat, valamint a nagykereskedelmi energiapiacok integritásáról és átláthatóságáról szóló rendeletet[35]. Ezt számos támogató intézkedés egészíti ki a megfelelés megkönnyítése érdekében. A hatékonyság további javításának eszközeként az észszerűsítési tervek felhívták a figyelmet a rendelet esetleges felülvizsgálatára is.

Koherens és következetes energia- és éghajlat-politika

A rendelet egy belsőleg koherens, egységes keret, amely számos olyan tervezési, jelentéstételi és nyomonkövetési kötelezettséget egyesít magában, amelyeket korábban több uniós jogszabály elszórtan tartalmazott. Mindazonáltal továbbra is fennáll néhány következetlenség, amelyek főként abból a bonyolultságból adódnak, amellyel számos kötelezettség egyetlen keretbe történő összevonása jár. Azok a területek, ahol nagy tapasztalattal rendelkeznek a tervezés és a jelentéskészítés terén (mint például az üvegházhatású gázok kibocsátása, a megújuló energia és az energiahatékonyság), általában fejlettebbek, mint az újabb, több területet átfogó szakpolitikai területek, mint például az energiahatékonyság elsődlegességének elve vagy az energiaszegénység. Várhatóan a rendelet és annak iteratív felépítése – amelyet végrehajtási rendeletek, a nemzeti energia- és klímatervek aktualizálási ciklusára vonatkozó bizottsági iránymutatások és szakértői értekezletek támogatnak – elősegíti majd a tapasztalati tanulást. A későbbi terveknek és jelentéseknek fokozottabb konvergenciát és integrációt kell előidézniük.

A rendelet javította a koherenciát az energiával és az éghajlattal kapcsolatos uniós jogszabályok és más kapcsolódó uniós jogszabályok, valamint a nemzetközi megállapodások között. A rendelet közös szabályokat tartalmaz a nemzetközi megállapodásokhoz kapcsolódó tervezésre, jelentéstételre és nyomon követésre, amelyek többek között segítik a tagállamokat az UNFCCC és a Párizsi Megállapodás alapján fennálló kötelezettségeik teljesítésében. Mindazonáltal a rendelet bizonyos mértékű aktualizálása szükséges a közelmúltban elfogadott nemzetközi szabályokkal és folyamatokkal való teljes összhang biztosítása érdekében.

A rendelet még nem teljesen koherens az energiával és az éghajlattal kapcsolatos, új vagy aktualizált uniós jogszabályokkal. Nevezetesen, még nem tükrözi teljes mértékben az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomagból eredő, kapcsolódó új vagy felülvizsgált jelentéstételi kötelezettségeket. Például még be kell emelni a rendeletbe az energiahatékonysághoz való nemzeti hozzájárulás meghatározására az átdolgozott

[34] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/1938 rendelete (2017. október 25.) a földgázellátás biztonságának megőrzését szolgáló intézkedésekről és a 994/2010/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről (Rendelet – 2017/1938 – HU – EUR-Lex (europa.eu)).

[35] Az Európai Parlament és a Tanács 1227/2011/EU rendelete (2011. október 25.) a nagykereskedelmi energiapiacok integritásáról és átláthatóságáról (EGT-vonatkozású szöveg), (https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2011/1227/oj?locale=hu).

energiahatékonysági irányelv 4. cikkének (5) bekezdése szerinti létrehozott folyamatot, illetve a 4. cikk (6) bekezdése szerinti, kapcsolódó iteratív hiánypótlási mechanizmust.

A nemzeti energia- és klímatervek és az uniós finanszírozási programok keretében kidolgozott tervek közötti koherencia szintén figyelmet érdemel. Például nemzeti energia- és klímaterveik végleges aktualizálásakor a tagállamoknak részletesebb tájékoztatással kell szolgálniuk a közös agrárpolitika alá tartozó nemzeti stratégiai terveikkel való szinergiákról, valamint a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési terveikben és a REPowerEU-fejezetekben szereplő vonatkozó intézkedésekről és reformokról. Szintén foglalkozni kell az aktualizált nemzeti energia- és klímatervek tervezetében tett kötelezettségvállalások és a fosszilis tüzelőanyagok fokozatos kivezetésére vonatkozóan az elfogadott területi igazságos átmenet tervekben tett ideiglenes regionális kötelezettségvállalások közötti ellentmondásokkal.

Még vannak lehetőségek más szakpolitikai területekkel a koherencia és a szinergiák javítására, ideértve a környezetvédelem (például levegőminőség, körforgásos gazdaság, víz és biológiai sokféleség), a mezőgazdaság, a közlekedés, az ipar és makrogazdasági politika területét.

Jelentőség és hozzáadott érték az energia- és éghajlati unió szempontjából

A rendelet uniós hozzáadott értéket teremtett azáltal, hogy javította a tagállamok energia- és éghajlat-politikái közötti koherenciát és koordinációt. Uniós hozzáadott értéket teremt azáltal, hogy keretet és mechanizmusokat határoz meg a következetesebb és összehangoltabb nemzeti energia- és éghajlat-politikák támogatására, valamint egyértelműbb jelzéseket ad a befektetők számára, amelyek elengedhetetlenek a 2030-ra és az azt követő időszakra szóló kollektív, uniós energia- és éghajlat-politikai célkitűzések és célok eléréséhez.

A rendelet azáltal, hogy kérelmezte további adatok és jelentések közzétételét, olyan uniós vagy nemzeti szintű információkat biztosított, amelyek egyébként nem lennének elérhetőek. Egy átfogó, integrált irányítási keret létrehozásával növelte a tagállamok energia- és éghajlat-politikáinak kiszámíthatóságát és átláthatóságát. Ezt szabványosított tervezési, jelentéstételi és nyomonkövetési folyamatok és kapcsolódó határidők, fokozottabb koordináció és az információkhoz való nyilvános hozzáférés támogatják.

A rendelet bizonyos mértékig javította az elszámoltathatóságot azáltal, hogy a tervezési és jelentéstételi kötelezettségeket további területekre is kiterjesztette, javította az adatok nyilvános hozzáférhetőségét, és olyan iteratív folyamatot hozott létre, amely lehetővé teszi a Bizottság számára, hogy értékelje a tagállami tervek minőségét és ambíciószintjét.

Egyes érdekelt felek bírálták a rendeletet amiatt, hogy hiányzik az igazságszolgáltatáshoz való egyértelmű, harmonizált és hatékony hozzáférés joga a nemzeti energia- és klímatervek és a hosszú távú nemzeti stratégiák nemzeti bíróságok

előtti megtámadásához, ha azok nem teljesítik a részvételi követelményeket vagy megsértik a környezetvédelmi jogszabályokat. Érvelésük szerint ez hozzájárul a következetlen alkalmazáshoz az EU-ban, és aláássa a környezetet érintő cselekmények jobb nyilvános felügyeletét lehetővé tevő Aarhusi Egyezmény betartását. Bár a rendelet egyértelműen kimondja, hogy a tervekről folytatott konzultációknak adott esetben összhangban kell lenniük a stratégiai környezeti vizsgálatról szóló irányelv rendelkezéseivel, egyes érdekelt felek úgy érveltek, hogy további egyértelműség kívánatos az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés jogának minden tagállamban való biztosítása érdekében.

Több mint 5 évvel a rendelet elfogadása után annak fő célkitűzései továbbra is rendkívül fontosak, és valószínűleg még inkább azzá fognak válni. Az elmúlt évek társadalmi-gazdasági, környezeti és geopolitikai kihívásai – az éghajlatváltozás kezelésének és az éghajlatváltozás hatásaival szembeni rezilienciánk fokozásának egyre sürgetőbbé válásával párosulva – átformálják a szakpolitikai prioritásokat. Megmutatták, hogy fokozni kell a tagállamok közötti és az EU-n belüli koordinációt az egyre ambiciózusabb és kihívást jelentő éghajlat- és energiapolitikai célkitűzések teljesítése, az energiabiztonsággal, a megfizethetőséggel és az igazságos átmenettel kapcsolatos aggályok kezelése, a kutatás és az innováció befektetések vonzásával történő ösztönzése és a valódi energiaunió megvalósítása érdekében. Egy megbízható, egyszerűsített és agilis irányítási keret továbbra is kulcsfontosságú eszköz lesz annak érdekében, hogy az EU teljesítse ezeket a célkitűzéseket.

4. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS LEVONT TANULSÁGOK

A rendelet 2018. decemberi hatálybalépése óta koherensebbé, integráltabbá és egyszerűbbé tette az energia- és éghajlat-politikai tervezést és jelentéstételt. Bebizonyította, hogy hozzáadott értéket teremt egy gyorsan változó, többek között egyre ambiciózusabb és több területet érintő energia- és éghajlat-politikákkal és jogszabályokkal, Covid19-világjárvánnyal és az Ukrajna elleni orosz agressziós háború által kiváltott energiaválsággal jellemzett környezetben. A rendelet fontos szerepet játszott abban, hogy az EU a 2030-ra és az azt követő időszakra vonatkozó energia- és éghajlat-politikai célkitűzéseit és céljait hatékonyabban teljesítse. A végleges aktualizált nemzeti energia- és klímatervek kulcsfontosságú eszközök lesznek e célkitűzések eléréséhez.

Jóllehet a rendelet által létrehozott átfogó szakpolitikai keret még változó körülmények között is eredményes volt, ez az értékelés rávilágít arra, hogy vannak még fejlesztendő területek. Olyan felismerésekkel szolgál, amelyek részét képezik majd a rendelet folyamatban lévő végrehajtásának és esetleges felülvizsgálatának.

A rendeletnek – a 2030-ra kitűzött célok elérésén túlmenően – segítenie kell az Uniót az egyre szélesebb körű és egyre ambiciózusabb energia- és éghajlat-politikai célkitűzések elérésében. A stabil szabályozás biztosításával és a 2030-ra vonatkozó törekvéseink fenntartásával, amelyek alapvető fontosságúak a tiszta energiára átállásba történő beruházások megvalósulásához, a rendeletnek alapot kell teremtenie a 2040-re és 2050-re vonatkozó ambícióinkkal összhangban lévő energia- és éghajlat-politikák

kialakításához és végrehajtásához. Irányítási mechanizmusának hozzá kell járulnia a klímasemlegességre való átállás felgyorsításához. Ezenkívül figyelembe kell vennie a versenyképességet, az energiabiztonságot és az energetikai rezilienciát, meg kell oldania a tiszta és nettó nulla kibocsátású technológiák ellátási láncában felmerülő kihívásokat, ösztönöznie kell a fosszilis tüzelőanyagok és a fosszilis tüzelőanyag-támogatások fokozatos kivezetését, kezelnie kell az energiaszegénységgel és az igazságos átmenettel kapcsolatos aggályokat, valamint figyelembe kell vennie a készségekkel és foglalkoztatással kapcsolatos szempontokat, és nagyobb hangsúlyt kell fektetnie az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás szempontjaira, figyelemmel a legutóbbi európai éghajlati kockázatértékelésre[36]. Ez az EU energia- és éghajlat-politikai irányításának további megerősítését igényli a fennmaradó széttagoltság, hiányosságok és koordinálatlan nemzeti megközelítések kezelése érdekében.

A Bizottság azon kötelezettségvállalásával összhangban, miszerint 25 %-kal csökkenteni fogja a jelentéstételi kötelezettségekből eredő adminisztratív terheket, vannak még lehetőségek a rendelet további egyszerűsítésére és észszerűsítésére, többek között a digitalizáció révén. A lehetőségek között szerepel a nemzeti energia- és klímatervek és az integrált nemzeti energia- és éghajlat-politikai eredményjelentések további egyszerűsítése, a jelentéstétel további hozzáigazítása a Párizsi Megállapodás és annak nagy fokú átláthatóságot biztosító keretrendszere követelményeihez, a kőolajkészletekre vonatkozó jelentéstétel megszüntetése[37], valamint az e-platform funkcionalitásának bővítése és javítása, például a hatékonyabb adat-újrafelhasználás lehetővé tétele érdekében. További lehetőségeket is érdemes értékelni, mint például az uniós jogszabályok más területeivel és az EU nemzetközi kötelezettségeivel a meglévő szinergiák és a koherencia javítására nyíló lehetőségek feltárása, valamint e jogszabályok és kötelezettségek beemelése a további hatékonyságnövelés érdekében. Alaposan meg kell fontolni, hogy a rendelet hatályának kiterjesztése az energia- és éghajlat-politikán túlmutató szakpolitikai területekre milyen mértékben segítené elő a további hatékonyságnövekedést.

Annak biztosításához, hogy a jövőbeli nemzeti energia- és klímatervek a zöld átállásra irányuló valódi beruházási tervek legyenek, a rendelet értelmében nagyobb biztonságra van szükség az állami és különösen a magánberuházások minden szintjén. A rendelet keretében meglévő fő tervezési eszközöknek jobban meg kell határozniuk a beruházási igényeket és a finanszírozási forrásokat uniós, nemzeti és regionális szinten, erősebb jelzéseket kell adniuk és jobb adatokat kell szolgáltatniuk a befektetőknek, valamint ki kell emelniük az energetikai és éghajlatvédelmi átállás gazdasági lehetőségeit és következményeit. A végleges aktualizált tervekből kiindulva, amelyeket a tagállamoknak 2024. június 30-ig kellett elfogadniuk, a nemzeti energia- és klímaterveknek kell azon modellnek lennie, amely biztosítja, hogy az EU megvalósítsa a 2030-ra és azt követő időszakra vonatkozó törekvéseit és célkitűzéseit.

---

36 Az EEA 01/2024 sz. jelentése, Európai éghajlati kockázatértékelés (Európai éghajlati kockázatértékelés – Európai Környezetvédelmi Ügynökség (europa.eu)).

37 Az irányítási rendelet 26. cikke (1) bekezdésének c) pontja.

A megfelelőség javítása elősegítené a rendelet célkitűzéseinek elérését. Az európai klímarendelet és az ágazatspecifikus jogszabályok meghatározzák az EU általános ambícióit, célkitűzéseit és céljait. Mindazonáltal továbbra is fennállnak kihívások a tervek időben történő benyújtása, a megfelelő minőségű jelentések és a hatékony végrehajtás tekintetében. További megfontolást érdemel, hogy konkrétan hogyan javítható a megfelelés.

Számos olyan terület van, ahol javítható a következetesség. Ide tartoznak a hosszú távú nemzeti stratégiák és a nemzeti energia- és klímatervek közötti kapcsolat, valamint az EU gazdasági kormányzási keretrendszerével összefüggésben az NEKT-k és a nemzeti költségvetések közötti kapcsolat. Ezenkívül, bár a rendelet az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra vonatkozó tagállami jelentéstétel fő eszköze, hiányoznak belőle az e területen elért előrehaladás nyomon követésére szolgáló mutatók. Ezenkívül előfordulhat, hogy a rendelet nem kellőképpen tükrözi az ágazatspecifikus szempontokat (például az ipar, a közlekedés és az épületek dekarbonizációs igényeit) ahhoz, hogy kiváltsa a szükséges intézkedéseket.

Az EU közép- és hosszú távú energia- és éghajlat-politikai célkitűzéseinek teljesítése megköveteli a tagállamok, a regionális és helyi hatóságok, az ipar, a pénzügyi szektor, a szociális partnerek és a civil társadalom fokozott elkötelezettségét, valamint a velük és közöttük való együttműködést. Egy valódi együttműködésen alapuló megközelítésre van szükség, amely a konzultációra, az információk megosztására, a bevált gyakorlatok cseréjére, a technikai segítségnyújtásra és a koordinációra épül. A regionális együttműködés politikai jellegűbb és észszerűsített megközelítése javíthatná a határokon átnyúló projektekkel kapcsolatos közös munkát, beleértve a nulla nettó kibocsátásra való áttéréshez szükséges infrastruktúra kiépítésére irányuló projekteket is[38], és ösztönözhetné a tagállamok közötti intelligens szakosodást.

[38] Lásd: Enrico Letta: Much More than a Market: Speed, Security, Solidarity (Sokkal több puszta piacnál: gyorsaság, biztonság, szolidaritás). Elérhető a következő internetcímen: much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf (europa.eu).